

Teisingumo Teismas patvirtino ekonomiškai neaktyvių Sąjungos piliečių, gyvenančių ne savo kilmės valstybėje narėje, teisę būti apdraustiems pagal priimančiosios valstybės narės valstybinę sveikatos draudimo sistemą

Vis dėlto pagal Sąjungos teisę nereikalaujama nemokamai įtraukti į šią sistemą

Italijos pilietis A, susituokęs su Latvijos piliete, iš Italijos persikėlė gyventi į Latviją, siekdamas prisijungti prie savo sutuoktinės Latvijos pilietės ir jų dviejų nepilnamečių vaikų.

Atvykęs į Latviją, jis visai netrukus, 2016 m. sausio 22 d., paprašė *Latvijas Nacionālais veselības dienests* (Nacionalinė sveikatos priežiūros tarnyba, Latvija) jį įtraukti į Latvijos valstybinę privalomojo sveikatos draudimo sistemą. 2016 m. vasario 17 d. nutarimu jo prašymas buvo atmestas, o Sveikatos apsaugos ministerija patvirtino šį nutarimą motyvuodama tuo, kad A nepriklauso nė vienai iš valstybės finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų gavėjų kategorijų, nes jis Latvijoje nedirba nei pagal darbo sutartį, nei savarankiškai.

Kai A skundas dėl Latvijos institucijų sprendimo buvo atmestas, jis pateikė apeliacinį skundą *Administratīvā apgabaltiesa* (apygardos administracinis teismas, Latvija), tačiau šis irgi priėmė A nepalankų sprendimą.

Šiomis aplinkybėmis A skundą gavęs *Augstākā tiesa (Senāts)* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija), nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą, siekiant išsiaiškinti, ar tai, kad Latvijos institucijos atmetė A prašymą, neprieštarauja Sąjungos teisei pilietybės ir socialinės apsaugos srityse.

Teisingumo Teismo didžioji kolegija savo sprendime patvirtino ne savo kilmės valstybėje narėje gyvenančių ekonomiškai neaktyvių Sąjungos piliečių teisę būti apdraustiems pagal priimančiosios valstybės narės valstybinę sveikatos draudimo sistemą, siekiant naudotis tos valstybės finansuojamomis sveikatos priežiūros išmokomis. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Sąjungos teisę nereikalaujama nemokamai įtraukti į šią sistemą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirma, Teisingumo Teismas išnagrinėjo, ar Reglamentas Nr. 883/2004 taikytinas tokioms sveikatos priežiūros išmokoms, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad valstybės finansuojamos išmokos, skiriamos nacionalinės teisės aktuose apibrėžtomis gavėjų kategorijoms priklausantiems asmenims neatliekant individualaus ir diskrecinio asmeninių poreikių vertinimo, laikytinos „ligos išmokomis“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 883/2004¹ 3 straipsnio 1 dalies a punktą. Taigi šios išmokos patenka į šio reglamento taikymo sritį, ir nelaikytinos „socialinės ir sveikatos priežiūros“ išmokomis, kurios nepatenka į šią taikymo sritį².

¹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72), iš dalies pakeistas 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 988/2009 (OL L 284, 2009, p. 43).

² Remiantis Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 5 dalies a punktu.

Antra, Teisingumo Teismas iš esmės išnagrinėjo, ar pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą, taip pat Direktyvos 2004/38³ 7 straipsnio 1 dalies b punktą draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisė būti apdraustam pagal priimančiosios valstybės narės valstybinę sveikatos draudimo sistemą, siekiant naudotis tos valstybės finansuojamomis sveikatos priežiūros išmokomis, netaikoma ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams, turintiems kitos valstybės narės pilietybę, kuriems pagal to reglamento 11 straipsnio 3 dalies e punktą taikomi priimančiosios valstybės narės teisės aktai ir kurie naudojami teise gyventi jos teritorijoje pagal tos direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punktą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad vadovaujantis Reglamente Nr. 883/2004⁴ įtvirtinta kolizinių normų sistema, kuria siekiama nustatyti nacionalinės teisės aktus, taikytinus socialinės apsaugos išmokoms, **ekonomiškai neaktyviems asmenims iš esmės taikomi valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai.**

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad nustatydamas sąlygas, kuriomis įgyjama teisė būti apdraustam pagal socialinės apsaugos sistemą, valstybės narės privalo laikytis galiojančių Sąjungos teisės nuostatų. Konkrečiai kalbant, kadangi Reglamente Nr. 883/2004 yra nustatytos valstybėms narėms privalomos kolizinės teisės nuostatos, šios valstybės negali nustatyti, koku mastu turėtų būti taikomi jos pačios ar kitos valstybės narės teisės aktai.

Taigi **valstybė narė, remdamasi savo nacionalinės teisės aktais, negali atsisakyti į savo valstybinę sveikatos draudimo sistemą įtraukti Sąjungos piliečio**, kuriam pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą, kuriame reglamentuojamas taikytinų teisės aktų nustatymas, taikomi tos valstybės narės teisės aktai.

Galiausiai Teisingumo Teismas išnagrinėjo Direktyvos 2004/38 nuostatų, visų pirma jos 7 straipsnio 1 dalies b punkto, poveikį įtraukimui į priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą. Iš pastarosios nuostatos matyti, kad ekonomiškai neaktyvus Sąjungos pilietis, gyvenantis priimančiojoje valstybėje narėje ilgesnį nei trijų mėnesių, tačiau trumpesnį nei penkerių metų laikotarpį, visų pirma turi turėti visavertį savo ir savo šeimos narių sveikatos draudimą tam, kad netaptų nepagrįsta našta viešiesiems šios valstybės narės finansams.

Dėl šio gyvenimo pagal Direktyvą 2004/38 ir Reglamente Nr. 883/2004 įtvirtintos įtraukimo pareigos sąsajos Teisingumo Teismas nurodė, kad **ekonomiškai neaktyvų Sąjungos pilietį priimančioji valstybė narė gali numatyti, kad galimybė naudotis šia sistema bus mokama, kad jis netaptų nepagrįsta našta viešiesiems tos valstybės narės finansams.**

Teisingumo Teismas konstatavo, kad priimančioji valstybė narė turi teisę nustatyti ekonomiškai neaktyvaus Sąjungos piliečio, kuris gyvena jos teritorijoje pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą, įtraukimo į jos valstybinę sveikatos draudimo sistemą sąlygų, pavyzdžiui, reikalavimą tam piliečiui apsidrausti ar turėti visavertį privatų sveikatos draudimą, kuriuo valstybei narei būtų atlygintos jos patirtos to piliečio sveikatos priežiūros išlaidos, arba reikalavimą tam piliečiui mokėti tos valstybės narės valstybinės sveikatos draudimo sistemos įmokas. Vis dėlto tokiu atveju priimančioji valstybė narė privalo užtikrinti proporcingumo principo laikymąsi, kad ir tokiam piliečiui nebūtų pernelyg sunku laikytis tokių reikalavimų.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą, siejamą su Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktu, draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisė būti apdraustam pagal priimančiosios valstybės narės valstybinę sveikatos draudimo sistemą, siekiant naudotis tos valstybės finansuojamomis sveikatos priežiūros išmokomis, netaikoma ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams, turintiems kitos valstybės narės pilietybę, kuriems pagal tą reglamentą taikomi priimančiosios valstybės narės teisės aktai ir kurie naudojami teise gyventi jos teritorijoje pagal tą direktyvą.

³ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

⁴ Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą.

Vis dėlto pagal šias nuostatas nedraudžiama, kad tokių Sąjungos piliečių įtraukimas į šią sistemą būtų mokamas, kad šie piliečiai netaptų nepagrįsta našta viešiesiems priimančiosios valstybės narės finansams.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127